

Protokol nahrávky*

Narátor: Helena Kružíková

Datum a místo natáčení: 23. 1. a 24. 1. 2019 v Brně

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

Helena Kružíková – kompletní záznam	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	<i>(domluva o postupu natáčení)</i> Představení narátorky. Narodena jako jediné dítě svých rodičů. Rodina maminky byla českobratrská (přísná, skromná), rodina otcova uvolněnější, radostnější. Maminka (Pavčina Papírníková) pocházela z chudé rodiny, dědeček byl válečný veterán s malým pozemkem jako výsluhou. – Seznámení rodičů, tatínek (Josef Kružík) hrál divadlo u třebíčských ochotníků. Hostování Zdenky Gráfové. „Červený mlýn“. – Maminka vystudovala dvouletou obchodní školu, její sestra učitelský ústav. Babička z matčiny strany měla šest dětí, brzy ovdověla. Mamince sehnala místo úřednice ve Valíkově továrně na kotle.
0:13:48	Tatínek byl synem ševce, ten ho propil, prohrál v kartách. Musel k sedlákově, ani nedochodil školu. Vstoupil do národně-socialistické strany. – Sňatek rodičů. Otec pracoval jako novinář. Byl sportovní fanda, obcházel utkání, HK mu někdy pomáhala s psaním reportáží. – Otec zorganizoval oddíl dívčí házené, HK hrála s nimi. Rodiny otce a matky byly velmi odlišné. HK chodila do kostela československé církve. – Kamarádky z dětství. – Kvůli dědečkovi nechodila do gymnázia, ale do měšťanské školy.
0:29:41	Po okupaci byla s kamarádkami povolána na nucené práce. Ve fabrice dostala stereotypní práci u stroje, bavila se recitováním poezie. Rodiče ji dali na obchodní školu, ale ta ji taky nebavila. Tajně četla poezii, Jiří Wolker, s „nemravnými“ (dle názoru matčiny rodiny) ilustracemi. Z odporu k němčině bojkotovala přijímací zkoušky na učitelský ústav.
0:39:01	Osvobození na jaře 1945. Dědeček Augustin, otcův otec. Na oslavách osvobození často recitovala. Úvahy o budoucím povolání se přesunuly z katechetky k herečce. Hrála i v ochotnickém divadle. Otec se na konci války stal tajemníkem Horáckého divadla. HK ho navštěvovala, bylo jí doporučeno (Rudolf Chromek), aby šla studovat na konzervatoř. Otec ji doprovodil na zkoušky do Brna, tajili to před matkou. U zkoušek dialog z Maryši, poezii. V komisi Z. Gráfová. HK byla přijata, stále tajně nastoupila ke studiu.
0:52:00	Maminčin vztah k divadelním aktivitám nejbližších. – Židovské obyvatelstvo Třebíče. Maminčin bratr se oženil s Němkou, která po nástupu nacismu propadla ideologii. Jejich syn padl na frontě. – Materiálně skromné poměry doma, otec po svatbě matce nedovolil pokračovat v dobře placeném zaměstnání.
1:00:32	Kdy a jak se matka dozvěděla o jejím studiu. Matka ji při cestě do Brna navštívila. Matka se seznámila s matkou herce a spolužákou HK Josefa Karlíka. – Založení vysoké školy. Konzervatoř vedl Walter, malé divadlo Nový domov, Ota Dadák, Miroslav Doležal. Konzultovali záměr s Frankem Wollmanem. Skupina J. Karlík, K. Fialová, L. Černík a HK jeli do Prahy vyjednávat. Vyhledali ministra Nejedlého v Lázních Luhačovice. Později v Praze. Dostali povolení. Museli se připravit na zkoušku na novou vysokou školu, HK zkoušela s Karlíkem dialogy ze hry T. Williamse, matky dohodly zkoušení u Karlíkových v Kroměříži. Jako studenti 2. ročníku přešli na nově vzniklou JAMU. – Škola nedisponovala žádným zázemím. Neměli pedagogy, čerstvý teatrolog Karel Bundálek

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukuje informace v té podobě, v jaké je uvádí narátorka. Případná vnější: doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

	vyučoval. Volba názvu školy. Neměli ani budovu, ani skripta, HK zapisovala přednášky, tak vznikala skripta. Mariana Kutílková učila marxismus-leninismus. Učitelé konzervatoře Jarmila Lázničková, Rudolf Krátký, Miroslav Doležal, Marie Waltrová – přešli na JAMU.
1:17:28	Po příchodu komunistů demonstrovali před vchodem konzervatoře za právo učit se. Kvůli Kudílkové se to zahrálo do outu. HK chodila reálně dva roky na konzervatoř a dva roky na JAMU. Ředitel konzervatoře Kundera. Nepsali diplomovou práci. Spolužáci na konzervatoři: Josef Karlík, Maxmilián Hornyš, Květa Fialová, Vilma Ascherlová, Jana Hlíňáková. – Operní režisér Miloš Wasserbauer je podle nohou vybíral do komparsu v „Daliborovi“. – Poslední spolužačka Pavla Severinová. Pedagogové na konzervatoři: šéfem dramatického oddělení Zdeněk Dopita, on angažoval Lázničkovou a Doležala. Na konzervatoři narátorce nevyhovovalo, že ač byli studenty dramatického oddělení, museli se učit hudbu.
1:27:59	Absolventské představení. Narátorka byla obsazována do charakterních rolí, jako např. matka Capuletová v „Romeovi a Julii“ nebo Olegova matka v „Mladé gardě“. Ředitel z Liberce ji chtěl vidět v mladé roli, mimo představení mu zahrála mladou Lešku. Zaujala ho a podepsali smlouvu. Pak ale ředitel Zajíc angažoval celý ročník do Těšína. O prázdninách nastudovali (Arbuzovovu) „Dalekou cestu“, režíroval Karlík, zahájili sezónu novou inscenací. – (<i>Fotografování návrhu Luboše Vidláka k „Sudímu zalamejskému“</i> .) Znali se s Vidlákem, hráli spolu „Manon Lescaut“. – Absolvováním vysoké školy nezískali titul. – Absolvovala 1950. V Těšíně byli ředitelem protežováni, vyvolalo to napětí v souboru. Byli hladoví, přidělový systém nedostačoval. HK bydlela v rozděleném bytě s Ascherlovou a Hlíňákovou, která přivedla svou německou matku a dítě. Liberec stále naléhal na uvolnění HK. Brněnský dramaturg Jaroslav Nezval domluvil angažování HK do Brna, účinkovala v inscenaci „Lidé bzděte!“ [„Lidé, bděte!“]. – Potíže na česko-polské hranici, historka s lahví smetany. Hlad.
1:52:32	Příchod do brněnského angažmá 1951. Druhá role v „Revizorovi“. (<i>Nad soupisem z databáze ViS</i>) Grossmanův „Rozbitý džbán“ s Violou Zinkovou. – V době přípravy „Snu noci svatojánské“ se narodil syn. – Při „Olivové ratolesti“ v režii Antonína Dvořáka si zranila páteř. – Náročná situace po obsazení do role Lady Mackbeth [1957, režie Rudolf Jurda], starší členky soubory se bouřily proti obsazení mladé herečky.
2:00:26	(<i>nad fotoalbem</i>) Výjezd s kolegy k moři do Rumunska, 1958. Míla Myslíková, Dáša Jurášková. – Otec hrál v BROLNu. – HK často veřejně recitovala. – Se spolužáky Celerýnem a Karlíkem. – Třebíčské divadelní začátky, režisér Jožka Gerža, hrál také Luboš Vidlák. Scéna mladých SČM.
2:23:27	„Ze života hmyzu“, režie J. Charvát, SČM (sokolská scéna). – Míla Kolář: „O rozmazlené Pamele“, režie J. Gerža, SČM 1946. Spoluhráč Vít Caha. – Kolega Leopold Franc. – „Ve stínu lípy“, režie Charvát, 1946. – Averčenko: „Sebevrah“, sokolská scéna 1946. – „Broučci“. – „Praha je naše.“ Režisér Smrž, spolek DDJ Tyl. – „Manon Lescaut“, režie Gerža, rok 1947. Sousedé Krajínovi. – „Hypolytos“ [„Hippolitos“?], 1. ročník konzervatoře.
2. NAHRÁVKA	
2:34:38	(<i>nad fotoalbem</i>) Poznámkový tenorista Krupa na generálce „Revizora“ k fyziognomii HK. – Vztah ke starému vydání Máchova Máje. Mácha jako téma na přehlídce přednesu v Poděbradech. – (<i>natáčení videozáznamu</i>) Příchod do brněnského angažmá: praktické důvody. V Těšíně nemohla vydržet, nekultivované publikum. Neutíkala za Brnem, ale před Těšínem. Obavy, jak uspěje. Po příchodu do Brna složité podmínky, obtíže s bydlením. – Brněnské divadlo znala málo, více rozhlas. Dramaturg Nezval ji znal z rozhlasu. Kvůli přednesu se rozhodla zůstat v Brně.
2:51:32	Recitovala Oldřicha Mikuláška. Adolf Kroupa, ředitel Domu umění, zavedl pravidelné poetické pořady, často v nich účinkovala. – Jan Grossman byl v Brně, na poetických

	večerech se poznali, dával narátorce připomínky k přednesu. – „Lidé, bděte“ podle Fučíkovy Reportáže, scéna výslechu esesákem Böhmem. Kolega onemocněl, pozvali k hostování do role Böhma Karla Högera, HK roli ještě dobře neznala. Šokoval ji svým pojetím, po představení se omlouval za facku, kterou jí v roli vlepil. <i>(konec videozáznamu)</i>
3:00:51	Později v souboru neoblíbená kolegyně dosazená stranou, hrála roli vyslýchané, kolega zopakoval Högerův postup s fackou. Mělo to zlé následky, ostatní kolegové se bavili. – Předposlední role HK byla Livie v „Já, Claudius“. – Básník Karel Kapoun. – Osobní setkání s Karlem Högerem, Rudolfa Högera znala dobře od studijních let. Bílé líčení, Höger ji líčil na pohádkovou postavu bíle, zanítlo se jí z líčidla oko. – „Revizor“. Poznámka operního kolegy ji donutila k plastické operaci. Před premiérou „Revizora“. Chlestakova hrál Martin Růžek. Inklinoval k režii.
3:11:27	Čechovův „Višňový sad“. Poetická hra, byla jí blízká. Dobová dramaturgie. Nezval byl vyhozen, jeho nástupce to prosadil. – Kleistův „Rozbitý džbán“. S Violou Zinkovou hrály nejdůležitější postavy. – „Večer tříkrálový“, režiséra Aleše Podhorského. HK se s ním dobře spolupracovalo. Františka Štěpánka znala jako režiséra poezie z rozhlasu. Hony Grony (Jan Grossman) též. – V rámci povinné mimopracovní činnosti Grossman vedl vzdělávací kroužek. – HK byla přidělena do rozhlasu jako dozor nad tvorbou. – „Večer tříkrálový“. Kolegiální vztah s Violou Zinkovou.
3:22:47	Další inscenace v padesátých letech. „Ženský zákon“, režie Otto Haas. – Hikmetův „První den sváteční“. Marie Pavlíková. – „Zkrocení zlé ženy“, ráda hrála, ve dvojici s Martinem Růžkem. Spřátelili se. V té době získala hereckou jistotu a přesvědčila se o správnosti svého rozhodnutí věnovat se divadlu. – „Škola pomluv“, Podhorský ji učil mluvit. – Karvašův „Pacient 113“, alternovala s Fialovou. Inscenace neměla velkou návštěvnost. – V Brně žil světoznámý kardiochirurg Navrátil, účinkující z „Pacienta 113“ byli pozváni na náhled operace. HK při ní omdlela. Později ji operoval, znali se dlouho.
3:37:37	S manželem se seznámili přes divadlo, při „Zkrocení“ ho uviděla v orchestřišti. Manžel František Ondráček byl hudebník. Sňatek 1956. – „Sen noci svatojánské“, po narození dítěte. Režie Zejda. Maminka narátorky pomáhala s péčí o dítě. – „Olivová ratolest“, režie Antonín Dvořák. Zranění páteře. Ve stáří se následky zhoršily. – „Taková láska“. Výtvarnice nabídla portrét z představení, dodnes ho má. Židovská postava Pána v taláru. HK měla výbornou recenzi, vyzdvihující její výkon v celorepublikovém srovnání.
3:50:39	Jak se připravovala na roli. Byla plně vytížená, vedle divadla učila na konzervatoři a na JAMU. Na role myslela i o dovolené. – „Dábel a Pánbůh“, Sartrova hra, připravovala se i studiem literatury. – Vyučovat na konzervatoři začínala s obavou, ale brzy ji práce s mladými pohltila. Někteří z žáků. – „Mackbeth“, HK hrála Lady Mackbeth, s Karlem Meistrem. Inscenace jí nebyla blízká. – Možnosti herců ovlivnit obsazení, koncepci atd. Zákulisní diplomacie. Sama v počátku brněnského angažmá nebyla jednoznačně rozhodnutá pro divadlo, byla jí bližší poezie. – Bohumír Macák, novinář a redaktor, vedl umělecký časopis. – HK měla obavu ze svého nedostatečného vzdělání.
4:10:57	Vztah s Vlastou Fialovou, byla filmová diva, měla rodinné zázemí. Vztah mezi nimi byl dobrý. Možnost alternovat s ní Dorotku ve „Švandovi dudákovi“ razantně odmítla. – Dabing. Studio v suterénu domu Typos. Jednou [1964] tam vypukl požár, právě natáčela uvnitř. Tahdy začala její dabingová dráha, dostala různá ocenění. Dabing ji bavil. Dabovala Dallas. – Smočkova režie „Joa Hilla“. – „Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou.“ – Jiří Mahen, byl vnímán se sympatií za jeho výpad proti omezenému publiku. – „Radúz a Mahulena“. Vliv na obsazení měl Ladislav Pešek. Protagonistka během zkoušek odešla do Prahy, HK vedle Prologu hrála i Mahulenu. Mahulena se stala její zamilovanou rolí, zůstala na repertoáru mnoho let. Radúze hrál František Vicena, později Josef Husník.
4:29:54	Režisér Miloš Hynšt. HK se s ním velmi dobře spolupracovalo, rozuměli si. První

	spolupráce se Sokolovským byl Brechtův „Kavkazský křídový kruh“. Tvrdá brechtovská dramaturgie. Jak je Sokolovský vedl. Skvělá hudba. Hudba narátorce velmi pomáhala při herecké práci. – Líza Doolittlová v „Pygmalionu“. Alternovaly roli s Vlastou Fialovou. HK nebyla se svým výkonem příliš spokojená. – Kunderovo „Totální kuropění“, zkoušeli v opuštěné továrně.
4:41:56	„Tři mušketýři“, divácky oblíbená inscenace. – Evžen Němec, „Horká lázeň“. – Pallas Athéna v „Oresteji“, měla závěrečný monolog. – Alois Hajda, „Vojcek“. Hajda byl kamarád Karlíka, HK se s ním seznámila u Karlíka v Kroměříži. Alternovala s nejmenovanou kolegyní. – Dorotka Drchotová v Jindřichu IV. Falstaffa měl hrát Jan Werich, ale nedošlo k tomu. Zkoušeli s ním. Práce nebyla radostná, poznamenala ji Werichova nemoc. Roli nakonec hrál Arnošt Navrátil. – „Matka Kuráž“, HK hrála němou Katrin. Hlavní roli Fialová. – „Romulus Veliký“. – „Adam Stvořitel“. Hrála Evu. – „Návštěva staré dámy“.
4:59:06	Divadlo X. – (<i>nad fotografiemi</i>) „Pygmalion“ – Fotografie z rozhlasového natáčení, Olga Zezulová, její otec Rudolf Walter. – Umělecké večery v Třebíči. – „Matka Kuráž“, „Dábel a Pán Bůh“. – Jak se hrálo činohercům v Janáčkově divadle. – Fotografem Státního divadla Brno byl Rafael Sedláček, který později dostal zákaz. – Účinkování v televizi, nedělní chvilka poezie, Bakaláři. Oslovil ji Milan Peloušek, šéf dramatického vysílání. Spolupráce s Miroslavem Horníčkem. – Rok 1968 [1989] v Brně.
5:17:50	KONEC